

Hemşirelik Öğrencilerine Verilen İlk Yardım Eğitiminin İlk Yardım Öz Yeterlilik ve Psikolojik İlk Yardım Uygulama Öz Yeterlilik Düzeylerine Etkisi: Yarı Deneysel Çalışma

The Effect of First Aid Training Given to Nursing Students on First Aid Self-Efficacy and Psychological First Aid Application Self-Efficacy Levels: Quasi-Experimental Study

¹ Necibe DAĞCAN ŞAHİN^a, ² Burcu NAL^a

^aKütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları AD, Kütahya, Türkiye

ÖZET Amaç: Araştırmanın amacı, hemşirelik öğrencilerine verilen ilk yardım eğitiminin ilk yardım öz yeterlilik ve psikolojik ilk yardım uygulama öz yeterlilik düzeylerine etkisinin belirlenmesidir. **Gereç ve Yöntemler:** Mart-Temmuz 2024 tarihleri arasında tek grup ön-test son-test yarı deneysel olarak tasarlanan çalışmaya Türkiye'nin batısında yer alan bir üniversitenin hemşirelik bölümünde öğrenim gören 143 öğrenci katılmıştır. Eğitim, haftada 2 saat teorik 1 saat laboratuvar uygulaması olarak yürütülmüş ve çeşitli aktif öğretim yöntemleri kullanılmıştır. Veriler, öğrencilerden yazılı ve sözlü izin alındıktan sonra "Tanıtıcı Özellikler Formu", "İlk Yardım Öz Yeterlilik Ölçeği" ve "Psikolojik İlk Yardım Uygulama Öz Yeterlilik Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır. Verilerin analizinde, tanımlayıcı istatistikler ve bağımlı gruplarda t-testi ve varyans analizi analizleri kullanılmıştır. Çalışmayı bildirmek için Epidemiyolojide Gözlemsel Çalışmaların Raporlanması kontrol listesi kullanılmıştır. **Bulgular:** Öğrencilerin İlk Yardım Öz Yeterlilik Ölçeği puanları ilk değerlendirmede ortalama 110,51 ($\pm 41,28$) iken, son değerlendirmede ortalama 178,34 ($\pm 29,78$) olarak belirlenmiştir. Ölçeğin Cronbach alfa güvenilirlik katsayısının 0,972 olduğu bulunmuştur. Psikolojik İlk Yardım Uygulama Öz yeterlilik Ölçeği puanları ilk değerlendirmede ortalama 108,27 ($\pm 30,77$) iken, son değerlendirmede ortalama 142,31 ($\pm 19,95$) olarak hesaplanmıştır. Ölçek 0,980 Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı ile çok yüksek düzeyde güvenilir. **Sonuç:** Hemşirelik öğrencilerine verilen ilk yardım eğitiminin, öz yeterlilik ve psikolojik ilk yardım uygulama öz yeterlilik düzeylerini artırmada etkili olduğu belirlenmiştir.

ABSTRACT Objective: The purpose of the study is to determine the effect of first aid training given to nursing students on first aid self-efficacy and psychological first aid application self-efficacy levels. **Material and Methods:** 143 students studying at the Nursing Department of a university in western Türkiye participated in the study, which was designed as a single-group pre-test post-test quasi-experimental study between March and July 2024. The training was conducted as 2 hours of theory and 1 hour of laboratory practice per week and various active teaching methods were used. Data were collected using the "Descriptive Characteristics Form", "First Aid Self-Efficacy Scale" and "Psychological First Aid Application Self-Efficacy Scale" after obtaining written and verbal permission from the students. Descriptive statistics, t-test in dependent groups and analysis of variance were used in the analysis of the data. The Strengthening The Reporting of Observational Studies in Epidemiology checklist was used to report the study. **Results:** While the students' First Aid Self-Efficacy Scale scores were 110.51 (± 41.28) on average in the first assessment, they were determined to be 178.34 (± 29.78) on average in the last assessment. The Cronbach alpha reliability coefficient of the scale was found to be 0.972. The Psychological First Aid Application Self-Efficacy Scale scores were 108.27 (± 30.77) on average in the first assessment, and 142.31 (± 19.95) on average in the last assessment. The scale is very highly reliable with a Cronbach alpha reliability coefficient of 0.980. **Conclusion:** It has been determined that first aid training given to nursing students is effective in increasing their self-efficacy and psychological first aid application self-efficacy levels.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik öğrencisi; ilk yardım; öz yeterlilik; psikolojik öz yeterlilik

Keywords: Nursing student; first aid; self-efficacy; psychological self-efficacy

Correspondence: Necibe DAĞCAN ŞAHİN

Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Hemşirelik Esasları AD, Kütahya, Türkiye
E-mail: necibedagcan35@gmail.com

Peer review under responsibility of Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences.

Received: 21 Oct 2024

Received in revised form: 29 Nov 2024

Accepted: 22 Dec 2024

Available online: 13 Mar 2025

2146-8893 / Copyright © 2025 by Türkiye Klinikleri. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

Gelişmekte olan ve gelişmiş ülkelerde kaza ve yaralanmalara bağlı ölümler her geçen gün artmaktadır.^{1,2} Kaza sonucu meydana gelen ölümlerin yarısı ilk 30 dk'da, %10'u ise ilk 5 dk'dır. Kaza yerinde yapılan yeterli ve bilinçli ilk yardım uygulaması ile ölümlerin %38'i önlenir.³ Bu doğrultuda doğru ve yeterli yapılan ilk yardımın ne kadar önemli olduğu görülmektedir. İlk yardım, hasta ve yaralı kişiye sağlık profesyoneli yardımı gelene kadar olay yerinde verilen acil destektir.^{1,2} Tıbbi malzeme olmaksızın verilen destek, ilk yardım bilgisi olan biri tarafından sağlanabilir.³ İlk yardımın amacı hayatı korumak ve kazazedenin durumunun kötüleşmesini engellemektir.² İlk yardımcı, ilk yardım ihtiyacını tanımalı, değerlendirmeli, önceliklendirmeli, bakım sağlamalı ve gerekli durumlarda ek yardım talep etmelidir.⁴

Bireylerin yaşanan felaket, afet ya da kriz durumu sonrası psikososyal destek ihtiyaçları artmaktadır.⁵ Ciddi strese maruz kalan bireyler için psikolojik ilk yardım (PİY) oldukça önem arz etmektedir.⁶ PİY, yaşanan akut durum sonrası her yaşta ve kültürden bireyin psikososyal ihtiyaçlarını ele alan insancıl ve destekleyici müdahaleleri içeren bir yaklaşımdır.⁵ Travmatik bir olay, afet, acil durum ya da kişisel bir krizin ardından stresi azaltmayı ve sağlıklı bir iyileşmeye yardımcı olmayı amaçlar.⁷ PİY uygulaması için ileri düzey ruh sağlığı eğitimine ihtiyaç olmayıp, uygulayıcı kısa sürede bireyleri belirlemeli ve bireylerin ilk şoku atlatmalarını sağlamalıdır.^{5,7} PİY, olay sonrasında ilk müdahale uygulayan psikologlar, hemşireler, sosyal hizmet görevlileri, itfaiyeciler ve kurtarma uzmanları için oldukça önemli olmasına rağmen hemşireler için ayrıca önem arz etmektedir.⁸ Çünkü hemşireler ilk müdahale sonrası kurtulanlara yönelik bakımı sağlık kuruluşunda da sürdürürler.⁸ PİY eğitimi alan hemşireler, olayların travmatik etkisini minimuma düşürerek, bireylerin iyileşmesini hızlandırır ve dayanıklılıklarını artırır.⁵ Aynı zamanda, bireyleri PİY uygulanmasıyla öz yeterliği artırmaya teşvik ederek, bireylerin acılarını ve bağımlılıklarını da azaltabilirler.⁹ Bu sebeple hemşirelik öğrencilerinin, henüz profesyonel meslek hayatına başlamadan önce PİY hakkında bilgi ve beceriyle donatılmaları, krizden sonra acil psikolojik desteğe ihtiyaç duyan bireylere

PİY'yi terapötik müdahale olarak sunmaları oldukça önemlidir.^{8,10}

İlk yardımın önemine rağmen, dünya çapındaki insanların yeterince ilk yardım bilgisine sahip olmadığı, öğrencilerin de bu bilgidен yoksun oldukları belirtilmektedir.^{2,3,11} Bu bilgi doğrultusunda geleceğin sağlık profesyoneli olacak hemşirelik öğrencilerinin, topluma zamanında ve etkin bakım sağlama sorumluluğundan dolayı ilk yardım konusunda daha yüksek düzeyde bilgi ve beceriye sahip olmaları beklenmektedir.² Ayrıca ilk yardım becerisi hemşirelerin önemli mesleki yeterliliklerinden biridir ve hemşirelik öğrencilerinin temel bir yetkinliği olarak ilk yardım eğitiminin verilmesi esastır.¹² Bu sebeple çalışmamızda hemşirelik öğrencilerine verilen ilk yardım eğitiminin ilk yardım öz yeterlilik ve PİY uygulama öz yeterlilik düzeylerine etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Literatürde incelendiğinde, ilk yardım eğitimi ve derslerinin çoğunlukla teorik olarak verildiği gözlenmiştir.^{13,14} Çalışmamızda ilk yardım eğitiminin teorik ve laboratuvar uygulaması olarak verilmesi özgünlüğünü oluşturmaktadır. Ayrıca literatüre son zamanlarda eklenen PİY uygulama öz yeterlilik kavramının incelendiği çok az sayıda çalışmaya rastlanmıştır.^{9,15} Çalışma sonuçlarımızın ilk yardım öz yeterlilik ve PİY uygulama öz yeterlilik düzeylerine etkisinin belirlenmesinde ve olumlu yönde gelişmesine yol göstereceği ve literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca çalışma sonuçlarımızın ilk yardım eğitiminin işleyişi, öğretim yöntemleri ve uygulamaların geliştirilmesine katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Araştırmanın Hipotezleri

1. Hipotez (H0): İlk yardım eğitimi hemşirelik öğrencilerinin ilk yardım öz yeterlilik ve psikolojik ilk yardım uygulama öz yeterlilik düzeylerini etkilemez.

2. Hipotez (H1): İlk yardım eğitimi hemşirelik öğrencilerinin ilk yardım öz yeterlilik ve psikolojik ilk yardım uygulama öz yeterlilik düzeylerini etkiler.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

ARAŞTIRMANIN TÜRÜ

Tek grup ve ön-son test olarak tasarlanan çalışma, yarı deneysel türdedir. Çalışmayı bildirmek için Epi-

demiyolojide Gözlemsel Çalışmaların Raporlanması kontrol listesi kullanılmıştır.

ARAŞTIRMANIN YAPILDIĞI YER VE ZAMAN

Araştırma ülkemizin batısındaki bir üniversitenin hemşirelik bölümünde Mart-Temmuz 2024 tarihleri arasında yürütülmüştür.

ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evreni, 2023-2024 yılı bahar yarıyılında ilk yardım dersine kaydolan 153 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmaya, 18 yaş ve üzeri olan, gönüllü öğrenciler dâhil edilmiştir. Araştırmada örneklem büyüklüğü hesaplaması yapılmayıp, tüm evrene ulaşılmaya çalışılmış olup, araştırmaya katılmak istemeyen (n=3) ve devamsız (n=7) öğrenciler nedeniyle toplam 143 öğrenci ile araştırma tamamlanmıştır. Araştırma katılım oranı %93,46'dır.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Veriler öğrencilerden yazılı ve sözlü izin alındıktan sonra "Tanıtıcı Özellikler Formu", "İlk Yardım Öz Yeterlilik Ölçeği" ve "Psikolojik İlk Yardım Uygulama Öz Yeterlilik Ölçeği (PİYUÖÖ)" kullanılarak toplanmıştır.

Tanıtıcı Özellikler Formu: Öğrencilerin sosyodemografik özelliklerini tespit etmek için "yaş, cinsiyet, gelir durumu, medeni durum, genel ağırlıklı not ortalaması (GANO)" gibi özelliklere ait ifadelerin yer aldığı formdur. Form araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda hazırlanmıştır.

İlk Yardım Öz Yeterlilik Ölçeği (İYÖYÖ): Gülmez Dağ ve Çapa Aydın tarafından 2015 yılında geliştirilen ölçek, "Yaşamsal destek ilk yardım öz yeterliği" ve "Temel ilk yardım öz yeterliği" başlıklı iki alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekte ters madde bulunmamakta olup, 25 maddelidir.¹⁶ Ölçekteki ifadeler 9'lu Likert (1 yetersiz- 9 çok yeterli) tipindedir.¹⁶ "Yaşamsal destek ilk yardım öz yeterliği" Cronbach alfa değerini 0,960, "Temel ilk yardım öz yeterliği" değerini ise 0,910 olarak belirtilmişlerdir. Ölçeğin kullanımı için Sayın Gülmez Dağ'dan 26 Şubat 2024 tarihinde izin alınmıştır.

PİYUÖÖ: Kılıç Bayageldi ve Şimşek tarafından 2022 yılında geliştirilen ölçek, 35 maddeden oluşmaktadır.¹⁷ Her maddenin puan aralığı 1 ile 5 ara-

sında değişmektedir. Ölçekten minimum 35, maksimum 175 puan alınabilmektedir. Her bir maddenin toplamı ölçek toplam puanını oluşturmaktadır. Puanın yüksek olması PİY uygulama öz yeterliliğinin yüksek, düşük olması PİY uygulama öz yeterliliğinin düşük olduğunu belirtmektedir. Ölçeğin Cronbach alfa değeri $\alpha=0,951$, test-tekrar test korelasyon katsayısı $\alpha=0,932$ 'dir.¹⁷ Ölçeğin kullanımı için Sayın Kılıç Bayageldi'den 22 Şubat 2024 tarihinde izin alınmıştır.

VERİ TOPLAMA SÜRECİ

Dâhil etme kriterlerine uyan katılımcılara araştırmanın amacı ve kullanılacak ölçekler hakkında öncesinde bilgi verilerek, sözlü ve yazılı onamları alınmıştır. Ön test verileri ilk yardım dersi öncesinde yüz yüze yöntem ile toplanmıştır. Ders, sorumlu öğretim elemanı tarafından 15 hafta yürütülmüştür. Son test verileri dönem sonunda son ders gününde toplanmıştır. Formlar yüz yüze yöntem ile ortalama 15 dk'lık bir süre almaktadır. Veriler, yanlılığı önlemek için ikinci araştırmacı tarafından toplanmış olup, ön test ve son test için aynı formlar kullanılmıştır.

Ders İşleyiş Prosedürü

Çalışmanın yürütüldüğü kurumda klasik eğitim modeli kullanılmaktadır. İlk yardım dersi 2023-2024 Bahar Dönemi 1. sınıf öğrencilerini kapsamaktadır. Ders işleyişi haftada 2 saat teorik 1 saat laboratuvar uygulaması şeklindedir. Dersin amacı, ilk yardıma ilişkin temel konuların incelenmesi, ilk yardımın önemine farkına varılması ve ilk yardım uygulamalarının doğru şekilde yapılmasıdır. Ders içeriğinde, ilk yardımın tarihçesi, temel kavramlar, olay yeri değerlendirme, temel yaşam desteği, kazazede taşıma teknikleri, ilk yardımda iletişim, bölgesel yaralanmalarda, özel durumlarda, zehirlenmelerde, hayvan ve insan ısırıklarında, özellikli yer, insan ve popülasyonda ilk yardım, PİY ve ilk yardımda yasal yetki, sorumluluklar gibi konular yer almıştır. Teorik ders ve laboratuvar uygulamaları yüz yüze yürütülmüştür. Ders süresi boyunca, PowerPoint sunum, anlatım, soru-cevap, beyin fırtınası, problem çözme, kavram haritası, vaka tartışması, gösterip yaptırma, video gibi çeşitli aktif öğretim yöntemleri kullanılmıştır. Ayrıca dersin laboratuvar işleyişi için 2 adet orta gerçeklikte manken, video ve laboratuvar malzemeleri kullanılmıştır. Ders öncesi öğrenciler bilgi-

lendirilmiş, dönem boyunca ilgili haftanın konusu ile ilgili materyal ve kaynaklar öncesinde öğrenciler ile paylaşılmıştır. Her hafta 2 saatlik teorik dersin ardından, öğrencilerin laboratuvar uygulamalarında tüm ilk yardım uygulamalarını gösterip yaptırma yöntemi ile bire bir yapmaları sağlanmıştır. İlk yardım uygulamaları laboratuvar ortamında sorumlu öğretim elemanı tarafından demonstrasyon yöntemi ile anlatılıp, gösterilmiştir. Ardından kalan sürede her bir öğrencinin ilgili haftadaki ilk yardım uygulamasını yapması gözlenmiştir.

VERİLERİN ANALİZİ

Bu çalışmada tanımlayıcı istatistikler (sayı, yüzde, ortalama, standart sapma, medyan, minimum ve maksimum) kullanılmıştır. Kullanılan ölçeklerin güvenilirlikleri kontrol edilmiştir. Shapiro-Wilk testi ile normallik varsayımı test edilmiştir. Varsayımının karşılanmadığı durumlarda Mann-Whitney U testi, Kruskal-Wallis testi ve Spearman korelasyonları kullanılmıştır. “post hoc” Düzeltilmiş Bonferroni testleri ile fark yaratan gruplar belirlenmiştir. IBM SPSS 25 programı ile veriler analiz edilmiştir. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak alınmıştır.

ARAŞTIRMANIN ETİK BOYUTU

Çalışma öncesi üniversitenin girişimsel olmayan araştırmalar etik kurulundan (tarih: 19 Mart 2024, no: 2024/04-03) ve Hemşirelik Bölümünden (tarih: 26 Mart 2024) izin alınmıştır. Ayrıca çalışmaya katılan tüm öğrencilerden yazılı ve sözlü onam alınmıştır. Kişisel bilgiler anonim tutulmuş, ifşa edilmemiş ve toplanan verilerin gizliliği korunmuştur. Çalışmada kullanılan ölçekler için de ilgili yazarlardan e-posta ile yazılı izin alınmış olup, Helsinki Deklarasyonuna uygun yürütülmüştür.

BULGULAR

Katılımcıların %77,6’sı kadındır. Gelir durumu açısından, %30,1’i gelirin giderden az olduğunu belirlerken, %55,9’u gelirin gidere denk olduğunu ve %14,0’ü gelirin giderden fazla olduğunu belirtmiştir. Mezun olunan ortaöğretim kurumu olarak, katılımcıların %16,1’i fen lisesinden, %69,9’u Anadolu liselerinden, %13,3’ü genel liselerden ve %0,7’si teknik ve sağlık meslek eğitim liselerinden mezun olmuştur.

GANO incelendiğinde, katılımcıların %4,2’sinin 2,01-2,50 arasında, %10,5’inin 2,51-3,0 arasında, %63,6’sının 3,01-3,50 arasında ve %21,7’sinin 3,51-4,0 arasında olduğu görülmüştür. Sağlık ile ilgili ön lisans veya lisans eğitimi alma durumunda, katılımcıların %93,0’ü hayır derken, %7,0’si evet demiştir. Daha önce ilk yardım eğitimi alma durumu açısından, katılımcıların %76,9’u eğitim almadığını belirtmiş, %23,1’i ise eğitim aldığını belirtmiştir. Alınan ilk yardım eğitimi tekniği konusunda %14,7’si yalnızca teorik eğitimi aldığını ve %8,4’ü teorik ve uygulamalı eğitimi aldığını belirtmiştir (Tablo 1).

Öğrencilerin İYÖYÖ ve alt boyutlarının ön test ve son test puanların dağılımları Tablo 2’de sunulmuştur. İYÖYÖ toplam puanı ilk değerlendirmede ortalama 110,51 ($\pm 41,28$) iken, son değerlendirmede ortalama 178,34 ($\pm 29,78$) olarak kaydedilmiştir. Yaşamsal Destek İYÖYÖ alt boyutu puanları ilk değerlendirmede ortalama 71,59 ($\pm 29,73$) olup, son değerlendirmede ortalama 120,54 ($\pm 20,81$) olarak belirlenmiştir. Temel İYÖYÖ alt boyutu puanları ise ilk değerlendirmede ortalama 38,92 ($\pm 12,59$), son değerlendirmede ise ortalama 57,8 ($\pm 9,37$) olarak ölçülmüştür.

Tablo 1: Öğrencilerin tanıtıcı özelliklerine göre dağılımları (n=143)

		n	%
Cinsiyet	Kadın	111	77,6
	Erkek	32	22,4
Gelir durumu	Gelir giderden az	43	30,1
	Gelir gidere denk	80	55,9
	Gelir giderden fazla	20	14,0
Mezun olunan ortaöğretim kurumu	Fen lisesi	23	16,1
	Anadolu liseleri	100	69,9
	Genel ve teknik lise	20	14,0
GANO	2,01-2,50	6	4,2
	2,51-3,0	15	10,5
	3,01-3,50	91	63,6
	3,51-4,0	31	21,7
Sağlık ile ilgili ön lisans/lisans eğitimi alma durumu	Hayır	133	93,0
	Evet	10	7,0
Daha önce ilk yardım eğitimi alma durumu	Hayır	110	76,9
	Evet	33	23,1
Alınan ilk yardım eğitimi tekniği	İlk yardım eğitimi almadım	110	76,9
	Yalnızca teorik	21	14,7
	Teorik ve uygulamalı eğitim	13	8,4

GANO: Genel ağırlıklı not ortalaması

TABLO 2: Öğrencilerin İlk Yardım Öz Yeterlilik Ölçeği ve alt boyut ön test ve son test puanların dağılımları, güvenilirlik analizleri ve karşılaştırılması (n=143)

	Zaman	Minimum-Maksimum	$\bar{X} \pm SS(M)$	Cronbach Alfa	Test İstatistiği	p değeri
İYÖYÖ Toplam Puanı	İlk	25-186	110,51±41,28(111)	0,966	** -9,676	<0,001*
	Son	100-225	178,34±29,78(182)	0,972		
Yaşamsal Destek İYÖYÖ alt boyutu	İlk	17-125	71,59±29,73(71)	0,958	** -9,570	<0,001*
	Son	62-153	120,54±20,81(125)	0,962		
Temel İYÖYÖ alt boyutu	İlk	8-64	38,92±12,59(39)	0,873	** -9,501	<0,001*
	Son	31-72	57,80±9,37(60)	0,900		

*p<0,05; **Wilcoxon İşaret Sıra test; SS: Standart sapma; İYÖYÖ: İlk Yardım Öz Yeterlilik Ölçeği

Ön teste ait veriler incelendiğinde İYÖYÖ Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0,966, Yaşamsal Destek İYÖY alt boyutu 0,958, Temel İYÖY alt boyutu 0,873 güvenilirlik katsayısı ile yüksek düzeyde güvenilirlerdir.

Son teste ait veriler incelendiğinde İYÖYÖ 0,972 Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı ile oldukça güvenilir olduğu bulunmuştur. Yaşamsal Destek İYÖYÖ alt boyutu 0,962 Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı ile çok yüksek düzeyde güvenilirlerdir. Temel İYÖYÖ alt boyutu 0,900 Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı ile çok yüksek düzeyde güvenilirlerdir.

Öğrencilerin İYÖYÖ ön-son test puanlarının karşılaştırılması sonucunda, zamana göre Yaşamsal Destek İYÖYÖ alt boyutu, Temel İYÖYÖ alt boyutu ve ölçek toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar gözlenmiştir (p<0,05). Son test puanları ilk test puanlarından yüksektir.

Hemşirelik öğrencilerinin İYÖYÖ ön-son test puanları arasındaki farkların tanıtıcı özelliklerine göre karşılaştırılmasında sonuçlar incelendiğinde, cinsiyet durumu için yapılan Bonferroni testlerine göre kadın ile erkek cinsiyeti arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir (p=0,001). Kadınların değişim puanları erkeklerin değişim puanlarından yüksektir. Gelir durumu için yapılan Bonferroni testlerine göre gelir giderden az olan kişilerin puanları gelir gidere denk olan kişilerin puanlarından yüksektir (p=0,001). Mezun olunan ortaöğretim kurumu için yapılan Bonferroni testlerine göre fen lisesi mezunu olan kişilerin puanları Anadolu lisesi mezunu olan kişilerin puanlarından yüksektir (p=0,008). Daha önce ilk yardım eğitimi almayan kişilerin puanları eğitim alan kişilerin puanlarından

yüksektir. Alınan ilk yardım eğitimi tekniği için yapılan Bonferroni testlerine göre almadım ile yalnızca teorik ve teorik ve uygulamalı eğitim grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar tespit edilmiştir (p<0,001 ve p=0,002). Almadım cevabını veren kişilerin puanları yalnızca teorik ve teorik ve uygulamalı eğitim alan kişilerin puanlarından yüksektir. GANO, Sağlık ile ilgili ön lisans/lisans eğitimi alma durumlarına göre İYÖYÖ toplam puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark saptanmamıştır (p>0,05) (Tablo 3).

Öğrencilerin PİYUÖÖ ön test ve son test puanların dağılımları Tablo 4’de sunulmuştur. PİYUÖÖ puanları ilk değerlendirmede ortalama 108,27 (±30,77) iken, son değerlendirmede ortalama 142,31 (±19,95) olarak hesaplanmıştır. Öğrencilerin verdikleri cevaplar doğrultusunda ölçeklerin tutarlılığının testi için güvenilirlik analizi yapılmıştır. Ön teste ait veriler incelendiğinde PİYUÖÖ Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0,981 ile yüksek bulunmuştur. Son teste ait veriler incelendiğinde PİYUÖÖ Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0,980 saptanmış olup, çok yüksek düzeyde güvenilir olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin PİYUÖÖ ön-son test puanlarının karşılaştırılması sonucunda zamana göre ölçek toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur (p<0,05). Son test puanları ilk test puanlarından yüksektir.

Hemşirelik öğrencilerinin PİYUÖÖ ön-son test puanları arasındaki farkların tanıtıcı özelliklerine göre karşılaştırılması sonucunda cinsiyet, gelir durumu, mezun olunan ortaöğretim kurumu, daha önce ilk yardım eğitimi alma durumu ve alınan ilk yardım

TABLO 3: Hemşirelik öğrencilerinin İlk Yardım Öz Yeterlilik Ölçeği ön test ve son test puanları arasındaki farkların tanıttıcı özelliklerine göre karşılaştırılması

		Minimum-Maksimum	İYÖYÖ	
			$\bar{X}\pm SS(M)$	Bonferroni
Cinsiyet	Kadın (1)	3-178	80,97 \pm 47,97(84)	1>2
	Erkek (2)	3-126	40,66 \pm 32,73(37,5)	
	Test İstatistiği		***-4,234	
	p değeri		<0,001*	
Gelir durumu	Gelir giderden az (1)	9-178	92,47 \pm 49,64(89)	1>2
	Gelir gidere denk (2)	3-171	59,93 \pm 46,07(52)	
	Gelir giderden fazla (3)	4-127	75,95 \pm 36,72(89)	
	Test İstatistiği		**13,888	
	p değeri		0,001*	
Mezun olunan ortaöğretim kurumu	Fen lisesi (1)	4-176	106,39 \pm 57,18(128)	1>2
	Anadolu liseleri (2)	3-178	65,12 \pm 43,42(61,5)	
	Genel lise (3)	3-156	66,63 \pm 44,48(61)	
	Teknik ve sağlık meslek eğitim liseleri (4)	64-64	64 \pm (64)	
	Test İstatistiği		**10,414	
	p değeri		0,015*	
GANO	2.01-2.50	28-171	85,67 \pm 58,84(80)	
	2.51-3.0	5-178	65,13 \pm 47,45(55)	
	3.01-3.50	3-176	72,18 \pm 49,94(65)	
	3.51-4.0	8-154	71,94 \pm 41,47(67)	
	Test İstatistiği		**0,869	
	p değeri		0,833	
Sağlık ile ilgili ön lisans/lisans eğitimi alma durumu	Hayır	3-178	71,83 \pm 48,67(64)	
	Evet	6-127	73,5 \pm 39,56(86)	
	Test İstatistiği		***-0,332	
	p değeri		0,740	
Daha önce ilk yardım eğitimi alma durumu	Hayır	5-178	82,96 \pm 46,42(84,5)	
	Evet	3-127	35,24 \pm 32,6(18)	
	Test İstatistiği		***-5,149	
	p değeri		<0,001*	
Alınan ilk yardım eğitimi tekniği	İlk yardım eğitimi almadım (1)	5-178	82,96 \pm 46,42(84,5)	1>2
	Yalnızca teorik (2)	3-127	34,81 \pm 31,52(18)	1>3
	Teorik ve uygulamalı eğitim (3)	3-111	36 \pm 35,85(21,5)	
	Test İstatistiği		**26,512	
	p değeri		<0,001*	

*p<0,05; **Kruskal Wallis ***Mann Whitney U; İYÖYÖ: İlk Yardım Öz Yeterlilik Ölçeği; SS: Standart sapma; GANO: Genel ağırlıklı not ortalaması

TABLO 4: Öğrencilerin Psikolojik İlk Yardım Uygulama Öz yeterlilik Ölçeği ön test ve son test puanlarının dağılımları, güvenilirlik analizleri ve karşılaştırılması (n=143)

	Zaman	Minimum-Maksimum	$\bar{X}\pm SS(M)$	Cronbach Alfa	Test İstatistiği	p değeri
PİYUÖÖ	İlk	34-167	108,27 \pm 30,77(113)	0,981	**8,548	<0,001*
	Son	89-175	142,31 \pm 19,95(140)	0,980		

*p<0,05, ** Wilcoxon İşaret Sıra testi; PİYUÖÖ: Psikolojik İlk Yardım Uygulama Öz Yeterlilik Ölçeği

eğitimi tekniğine göre PİYUÖÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar tespit edilmiştir (p<0,05). Kadınların PİYUÖÖ değişim puanları erkeklerden yüksektir. Gelir durumu için yapılan Bon-

ferroni testlerine göre geliri giderinden az olan kişilerin puanları geliri giderine denk olan kişilerin puanlarından yüksek olduğu saptanmıştır (p=0,009). Mezun olunan ortaöğretim kurumu için yapılan Bon-

ferroni testlerine göre fen lisesi mezunu olan kişilerin puanları Anadolu lisesi mezunu olan kişilerin puanlarından yüksektir ($p=0,011$). Daha önce ilk yardım eğitimi almayan kişilerin puanları eğitim alan kişilerin puanlarından yüksektir. Alınan ilk yardım eğitimi tekniği için yapılan Bonferroni testlerine göre almadım cevabını veren kişilerin puanları yalnızca teorik ve teorik ve uygulamalı eğitim alan kişilerin puanlarından yüksektir ($p=0,004$ ve $p=0,032$). GANO, sağlık ile ilgili ön lisans/lisans eğitimi alma ve mezun

olunan ortaöğretim kurumlara göre ölçek toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar elde edilmemiştir ($p>0,05$) (Tablo 5).

TARTIŞMA

Bu bölümde hemşirelik öğrencilerine verilen ilk yardım eğitiminin ilk yardım öz yeterlilik ve PİY uygulama öz yeterlilik düzeylerine etkisinin incelendiği araştırmamızdan elde edilen bulgular, literatür bilgisi ışığında tartışılmıştır.

TABLO 5: Hemşirelik öğrencilerinin Psikolojik İlk Yardım Uygulama Öz yeterlilik Ölçeği ön test ve son test puanları arasındaki farkların tanıtıcı özelliklerine göre karşılaştırılması

		Minimum-Maksimum	$\bar{X} \pm SS$ (M)	Bonferroni
Cinsiyet	Kadın	0-141	44,48±30,93(39)	
	Erkek	0-77	24,69±19,45(18)	
	Test istatistiği		***-3,527	
	p değeri		<0,001*	
Gelir durumu	Gelir giderden az (1)	0-130	50,98±32,88(43)	1>2
	Gelir gidere denk (2)	0-141	35,28±29,26(25,5)	
	Gelir giderden fazla (3)	3-69	35,65±18,24(39)	
	Test istatistiği		**8,872	
	p değeri		0,012*	
Mezun olunan ortaöğretim kurumu	Fen lisesi (1)	0-141	64,26±41,94(67)	1>2
	Anadolu liseleri (2)	2-91	34,47±23,82(28)	
	Genel lise (3)	0-106	40,37±29,08(36)	
	Teknik ve sağlık meslek eğitim liseleri (4)	35-35	35±(35)	
	Test istatistiği		**9,807	
	p değeri		0,020*	
GANO	2,01-2,50	0-91	40,67±31,1(40)	
	2,51-3,0	2-77	33,87±25,51(27)	
	3,01-3,50	3-141	41,66±31,84(33)	
	3,51-4,0	0-91	38,19±26,19(30)	
	Test istatistiği		**0,607	
	p değeri		0,895	
Sağlık ile ilgili ön lisans/lisans eğitimi alma durumu	Hayır	0-141	40±30,46(30)	
	Evet	2-70	40,7±21,72(41)	
	Test istatistiği		***-0,645	
	p değeri		0,519	
Daha önce ilk yardım eğitimi alma durumu	Hayır	0-141	45,04±31,28(40)	
	Evet	0-69	23,42±16(19)	
	Test istatistiği		***-3,745	
	p değeri		<0,001*	
Alınan ilk yardım eğitimi tekniği	İlk yardım eğitimi almadım (1)	0-141	45,04±31,28(40)	1>2
	Yalnızca teorik (2)	7-69	25,95±15,63(26)	1>3
	Teorik ve uygulamalı eğitim (3)	0-62	19±16,34(14,5)	
	Test istatistiği		**15,096	
	p değeri		0,001*	

* $p<0,05$ **Kruskal-Wallis ***Mann-Whitney U; SS: Standart sapma

Çalışmamızın bulgularına göre İYÖYÖ ilk ve son puan ortalamaları farklılık göstermiş olup, eğitim sonrası ölçek puan ortalamaları artmıştır. Benzer başka bir çalışmada da ilk yardım dersi sonrası hemşirelik öğrencilerinin ilk yardım öz yeterlilik puan ortalamalarının arttığı belirtilmiştir.¹⁸ Yine başka bir çalışmada, ilk yardım dersi alan öğrencilerin almayanlara göre kendilerini daha yeterli ve yetkin hissettikleri vurgulanmıştır.²⁰ Literatür incelendiğinde, çalışmaların çoğunda ilk yardım eğitiminin önemine vurgu yapılmaktadır.^{3,21} Başka bir çalışmada da gönüllü olarak ilk yardım eğitimlerine katılan öğretmen adaylarının, katılmayanlara göre öz yeterliliklerinin yüksek olduğu belirtilmiştir.²¹ Karazeybek ve Özdemir, ilk yardım dersi alan hemşirelik öğrencilerinin İYÖYÖ ön test toplam puan ortalamalarını 127,5, son test puan ortalamalarını ise 186,2 olarak belirtmişlerdir.¹⁸ Çalışmamızda da öğrencilerin ön test puan ortalamaları 110,51 iken, son test puan ortalamaları 178,34 olarak saptanmıştır. Çalışma bulguları ve literatür sonuçlarına göre, ilk yardım eğitiminin, ilk yardım öz yeterlilik düzeylerini artırmada oldukça etkili olduğunu bildirmektedir. Ayrıca literatür incelendiğinde çalışmaların çoğunlukla lise ve ortaokul öğrencilerine verilen ilk yardım eğitiminin bilgi düzeylerine etkisi üzerine odaklandığı, ilk yardım öz yeterlilik üzerine çok sınırlı sayıda çalışma olduğu gözlenmiştir.^{18,22,23}

Çalışmamızın bulgularına göre cinsiyet, gelir durumu, mezun olunan ortaöğretim kurumu, daha önce ilk yardım eğitimi alma durumu ve alınan ilk yardım eğitimi tekniğine göre İYÖYÖ puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar tespit edilmiştir. Kadınların, gelir durumu giderden az olanların, fen lisesi mezunu olanların, daha önce ilk yardım eğitimi almayan kişilerin İYÖYÖ puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Çalışma sonuçlarımızla paralel olarak literatürde kadınların ilk yardım öz yeterlilik düzeylerini yüksek olduğunu gösteren sonuçlar mevcuttur.^{24,25} Çalışma sonuçlarımızdan farklı olarak hemşirelik öğrencileri ile yapılan başka bir çalışmada cinsiyet ile İYÖYÖ puanları arasında fark saptanmadığı belirtilmiştir.¹⁸ Ayrıca literatürde erkeklerin kadınlara oranla ilk yardım öz yeterliliklerinin daha yüksek olduğunu bildiren çalışma sonuçları da mevcuttur.^{21,26} Kadınlar gündelik

hayatlarında erkeklere oranla daha çok ilk yardım gerektiren olaylarla karşılaşmaktadır.²⁵ Farklılığın bu durumdan kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Ayrıca literatürdeki farklı sonuçlar, cinsiyet ile ilk yardım öz yeterliği arasındaki ilişkiyi açıklayan daha fazla kanıtı ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Çalışma sonuçlarımızla benzer olarak, Karazeybek ve Özdemir daha önce ilk yardım dersi almayanların ilk yardım öz yeterliliklerinin daha yüksek olduğunu bildirmektedir.¹⁸ Literatürde farklı sonuçlarda mevcuttur.^{24,25,27} Çalışma bulguları doğrultusunda, daha önce eğitim alamayan öğrencilerin ders hakkında daha istekli olmaları, dersi daha dikkatli dinlemelerine neden olmuş olabilir.

Çalışma bulgularına göre, öğrencilerin PİYUÖÖ ilk ve son test puanlarında fark saptanmış olup, son test puanları daha yüksek belirlenmiştir. Yapılan bir çalışmada, PİY eğitiminin, bireylerin psikolojik sıkıntı yaşayan bireylere yardım etme ve afet durumlarına hazırlık yapma konusunda kendilerine olan güvenlerini artırdığını tespit etmiştir.²⁸ Başka bir çalışmada da PİY eğitimi sonrası katılımcıların afet ve diğer stresli olaylardan etkilenen kişilere destek olma ve yardım sağlama becerilerinde önemli bir artış olduğu görülmüştür.²⁹ Ülkemizde yapılan çalışmada da PİY eğitiminin hemşirelik öğrencilerinin genel öz yeterlilik ve afetlere hazırlık algısını olumlu etkilediği tespit edilmiştir.⁹ Çalışmamızın bulguları da literatürü desteklemektedir. Yapılan başka bir çalışmada da hemşirelik öğrencilerine verilen psikolojik ilk yardım eğitimi ile öğrencilerin PİY bilgi puanları 8,87'den 11,03'e ve genel öz yeterlilik puanları 20,51'den 23,24'e yükseldiği bildirilmektedir.³⁰ Elde ettiğimiz sonuçlar doğrultusunda da, öğrencilerin PİYUÖÖ ilk test puan ortalamaları 108,27 iken, son test puan ortalamaları 142,31 olarak belirlenmiştir. Bu %50'ye yakın puan artışının oldukça önemli olduğu ortaya çıkmaktadır. Önemli artışın, dersin işleyiş yöntemi, prosedürü ve süresi ile ilgili olabileceği düşünülmektedir. Çalışma bulguları ve literatür sonuçlarına göre, PİY eğitiminin, PİY öz yeterlilik düzeylerini artırmada önemli etkiye sahip olduğu görülmektedir. PİY eğitimlerine yönelik ampirik kanıtları inceleyen bir kapsam incelemesinde, PFA eğitiminin akut durumdaki bireylere yönelik bilgi ve öz yeterliği önemli ölçüde artırdığını vurgularken,

PİY eğitiminin uygulanması, değerlendirilmesi ve sonuçlar konusunda yönelik yetersiz rehberlik ve önemli eksiklikler vurgulanmıştır.¹⁰ Elde edilen sonuçlar doğrultusunda hemşirelik lisans programlarına PİY eğitimini içeren derslerin eklenmesinin olumlu katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca, PİY eğitiminin ve sonuçlarının metodolojik olarak daha güçlü değerlendirmelerle sunulmasının literatüre olumlu katkı sağlayacağı düşünülmektedir.¹⁰

Çalışma bulgularına göre cinsiyet, gelir durumu, mezun olunan ortaöğretim kurumu, daha önce ilk yardım eğitimi alma durumu ve alınan ilk yardım eğitimi tekniğine göre PİYUÖÖ puanları arasında fark saptanmıştır. Kadınların, gelir durumu giderden az olanların, fen lisesi mezunu olanların, daha önce ilk yardım eğitimi almayan kişilerin psikolojik ilk yardım uygulama öz yeterlilik puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Çalışma sonuçlarından farklı olarak, erkek öğrenci hemşirelerin puanlarının daha yüksek olduğu belirtilmektedir.¹⁵ Literatürde cinsiyet ile PİYUÖÖ arasında anlamlı ilişkin olmadığı gösteren çalışma sonuçları da mevcuttur.³¹ Literatürdeki cinsiyet ile psikolojik ilk yardım arasındaki ilişkiyi açıklayan farklı sonuçlar ve ulusal, uluslararası literatürde psikolojik ilk yardım ile ilgili sınırlı bilgi, psikolojik ilk yardım kavramını inceleyen ve açıklayan daha fazla kanıtı ihtiyacı olduğunu göstermektedir.

ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Çalışma ülkemizdeki tek bir üniversitenin hemşirelik bölümündeki öğrencilerle yürütülmüş olup, farklı örneklem ve ülkelerde çalışmanın genellenebilirliği sınırlıdır.

SONUÇ

Çalışmamızda hemşirelik 1. sınıf öğrencilerine verilen ilk yardım eğitiminin, ilk yardım ve PİY becerilerini ve öz yeterliliklerini artırdığı görülmektedir. İlk yardım dersinin hemşirelik müfredatında yer alması öğrencilerin eğitim-öğretim sürecini olumlu etkile-

yeceği düşünülmektedir. Ayrıca, mezuniyetin ardından mesleki ve profesyonel gelişimlerine katkı sağlayabilir. İlk yardım dersi teorik ve laboratuvar uygulamaları farklı aktif öğretim yöntemleri ve laboratuvar malzemeleri kullanılarak yürütülebilir. İlk yardım eğitiminin farklı disiplinlerin eğitim öğretim programlarına teorik ve laboratuvar uygulaması olarak eklenmesi, eğitimin etkinliğinin değerlendirilmesi ve sonuçlara göre iyileştirmelerin yapılması önerilmektedir. Yükseköğretim kurumları dışında, toplumun tüm bireylerinin ilk yardım eğitim ve kurslarına katılımı desteklenebilir. Gelecek çalışmalarda ilk yardım eğitiminin etkinliği farklı örneklemelerde, uzunlamasına ve deneysel çalışmalarla tekrar incelenebilir. Ayrıca PİY eğitiminin içeriği, uygulanması ve sonuçlar konusunda metodolojik olarak daha güçlü değerlendirmeleri içeren çalışmalar yapılması önerilmektedir.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Fikir/Kavram: Necibe Dağcan Şahin, Burcu Nal; **Tasarım:** Necibe Dağcan Şahin, Burcu Nal; **Denetleme/Danışmanlık:** Necibe Dağcan Şahin; **Veri Toplama ve/veya İşleme:** Burcu Nal, Necibe Dağcan Şahin; **Analiz ve/veya Yorum:** Necibe Dağcan Şahin, Burcu Nal; **Kaynak Taraması:** Necibe Dağcan Şahin, Burcu Nal; **Makalenin Yazımı:** Necibe Dağcan Şahin, Burcu Nal; **Eleştirel İnceleme:** Necibe Dağcan Şahin; **Kaynaklar ve Fon Sağlama:** Necibe Dağcan Şahin, Burcu Nal.

KAYNAKLAR

1. Adere AL, Abicho TB, Seid HH, Workneh BS, Getaneh Mekonen E. Determinants of knowledge and attitude toward first aid among final year students at technical and vocational schools in Addis Ababa, Ethiopia. *SAGE Open Med*. 2022;10:20503121221107479. PMID: 35784671; PMCID: PMC9244915.
2. Albadrani MS, Qashqari AM, Alqalaiti BA, Hammad OK, Hammad RK, Alrehely MS, et al. Knowledge and attitudes toward first aid among medical and nursing students at Taibah University in Madinah City, Saudi Arabia: a cross-sectional study. *Healthcare (Basel)*. 2023;11(22):2924. PMID: 37998416; PMCID: PMC10671620.
3. Altındış S, Tok Ş, Aslan FG, Pilavcı Adıgöl M, Ekerbiçer HÇ, Altındış M. Üniversite öğrencilerinin ilk yardım bilgi düzeylerinin değerlendirilmesi [Assessment of first aid knowledge level of university students]. *Sak Tıp Derg*. 2017;7(3):125-30. doi:10.31832/smj.323338
4. Çalışkan Pala S, Metintas S, Güneş D, İnci E, Sakarya AO, Taşkıran UC, et al. Üniversite öğrencilerinde ilk yardım bilgi düzeyi ölçüğü geçerlilik ve güvenilirliğinin değerlendirilmesi [Evaluation of the validity and reliability of the first aid knowledge scale in university students]. *Paramedik Ve Acil Sağlık Hizmetleri Derg*. 2023;4(1):14-25. doi:10.54862/pashid.1145010
5. Kılıç N, Şimşek N. Psikolojik ilk yardım ve hemşirelik. *J Psychiatric Nur*. 2018;9(3):212-18. doi:10.14744/phd.2017.76376
6. Akgün Çıtak E, Uçgun T. Afetlerde psikolojik ilk yardım ve hemşirelik uygulamaları. Keskin G, editör. *Afetlerde Ruhsal Sorunlar ve Psikiyatri Hemşireliği Yaklaşımları*. 1. Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri; 2023. p.40-5.
7. Asaoka H, Koido Y, Kawashima Y, Ikeda M, Miyamoto Y, Nishi D. Association between attitudes toward trauma informed care and psychological first-aid training experience among health care professionals in Japan. *Disaster Med Public Health Prep*. 2023;17:e443. PMID: 37533366.
8. Sim T, Wang A. Contextualization of psychological first aid: an integrative literature review. *J Nurs Scholarsh*. 2021;53(2):189-97. PMID: 33476476.
9. Kılıç N, Şimşek N. The effects of psychological first aid training on disaster preparedness perception and self-efficacy. *Nurse Educ Today*. 2019;83:104203. PMID: 31683114.
10. Wang L, Norman I, Xiao T, Li Y, Leamy M. Psychological first aid training: a scoping review of its application, outcomes and implementation. *Int J Environ Res Public Health*. 2021;18(9):4594. PMID: 33926108; PMCID: PMC8123604.
11. Adib-Hajbaghery M, Kamrava Z. Iranian teachers' knowledge about first aid in the school environment. *Chin J Traumatol*. 2019;22(4):240-5. PMID: 31239217; PMCID: PMC6667745.
12. Chen PJ, Liou WK. The effects of an augmented reality application developed for paediatric first aid training on the knowledge and skill levels of nursing students: An experimental controlled study. *Nurse Educ Today*. 2023;120:105629. PMID: 36375385.
13. Aytaç S, Gök MG, Özkan Ş. Investigation of basic first aid training that is an occupational health and safety. *Gazi Med J*. 2016;27(2):53-7. doi:10.12996/gmj.2016.18
14. Bekircan E, Boğan F, Yıldırım E. Çevrim içi eğitimin ilk ve acil yardım programı öğrencileri üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi [Assessing the impact of online education on first and emergency aid program students]. *Hastane Öncesi Derg*. 2023;8(2):143-53. doi:10.54409/hod.1314216
15. Ediz Ç, Yanık D. Hemşirelik öğrencilerinin psikolojik ilk yardım uygulama öz yeterlik düzeyleri ve mental iyi oluşlarının belirlenmesi: çok merkezli tanımlayıcı bir çalışma [Determination of nursing students' psychological first aid practice self-efficacy level and mental wellbeing: a multicenter descriptive study]. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilim Derg*. 2024;13(1):193-202. doi:10.37989/gumussagbil.1275515
16. Gülmez Dağ G, Çapa Aydın Y. Development and validation of First Aid Self Efficacy Scale. *European Conference on Educational Research (ECER)*; 2015 September 08-11; Budapest, Hungary. 2024. <https://open.metu.edu.tr/handle/11511/71999>
17. Kılıç Bayageldi N, Şimşek N. Development study of psychological first aid application self-efficacy scale. *Perspect Psychiatr Care*. 2022;58(4):1665-79. PMID: 34878668.
18. Karazeybek E, Özdemir C. İlk yardım eğitiminin hemşirelik öğrencilerinin ilk yardım öz-yeterlik düzeylerine etkisi: yarı deneysel bir çalışma [The effect of first aid education on nursing students' first aid self-efficacy levels: a quasi-experimental study]. *Anatol J Health Res*. 2023;4(2):60-5. doi:10.29228/anatoljhr.70126
19. Yetiş G, Gürbüz P. Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin İlk Yardım Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi [Determination of first aid knowledge levels vocational school of health services students]. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Derg*. 2018;6(2):64-76. doi:10.33715/inonusaglik.483357
20. Yetiş G, Gürbüz P. Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin İlk Yardım Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi [Determination of first aid knowledge levels vocational school of health services students]. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Derg*. 2018;6(2):64-76. doi:10.33715/inonusaglik.483357
21. Gülmez Dağ G. Are Tomorrow's Teachers Ready to Save Lives in Cases of Emergency? *İlköğretim Online*. 2019;17(3):0-0. doi:10.17051/ilkonline.2018.466413
22. Aktaş B, Baş E, Atsal B, Doğan Z, Güzel H. Ortaokul öğrencilerine verilen temel ilk yardım eğitiminin bilgi düzeyine etkisi [The effect of basic first aid training given the secondary school students on the knowledge level]. *Sağlık Ve Toplum*. 2020;30(1):98-103. <https://ssyv.org.tr/wp-content/uploads/2020/02/12-Ortaokul-Öğrencilerine-Verilen-Temel-İlk-Yardım-Eğitiminin-Bilgi-Düzeyine-Etkisi.pdf>
23. Evçilli F, Bekar M, Güler H. The effect of basic first aid training on the knowledge level of high school students. *Health Serv Res J*. 2024;1(1):31-6. <http://hesjournal.cumhuriyet.edu.tr/tr/download/article-file/3472504>
24. Nayir T, Uskun E, Türkoğlu H, Uzun E, Öztürk M, Kişioğlu N. Isparta il merkezinde görevli öğretmenlerin ilkyardım bilgi düzeyleri ve tutumları [The firstaid knowledge levels and attitude of the teachers who work in Isparta city center]. *Med J Süleyman Demirel Univ*. 2011;18(4):123-7. doi:10.17343/sduftd.68101
25. Saruhan Ç, Saruhan R, Yıldırım C, Ovayolu N. Gaziantep ili devlet ilköğretim okullarında çalışan öğretmenlerin ilk yardım uygulamalarına ilişkin bilgi düzeylerinin yaş, cinsiyet ve eğitim durumlarına göre belirlenmesi [Determination of first aid knowledge levels of the teachers working in the government primary schools in Gaziantep city]. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilim Derg*. 2018;8(1/2):36-46. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/492063#381253-492063.pdf>
26. Sançar B, Canbulat Ş. İlk yardım dersi alan hemşirelik öğrencilerinin kalp masajı uygulama becerilerinin değerlendirilmesi [Evaluation of cardiac compression practice skills of nursing students with first-aid training]. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilim Derg*. 2019;8(3):256-67. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/820524>
27. Karaman E, Vural Doğru B, Yıldırım Y. Knowledge and attitudes of nursing students about pain management. *Agri*. 2019;31(2):70-8. English. PMID: 30995323.
28. Chandra A, Kim J, Pieters HC, Tang J, McCreary M, Schreiber M, et al. Implementing psychological first-aid training for medical reserve corps volunteers. *Disaster Med Public Health Prep*. 2014;8(1):95-100. PMID: 24576563.
29. Semlitz L, Ogiwara K, Weissbecker I, Gilbert E, Sato M, Taniguchi M, et al. Psychological first aid training after Japan's triple disaster: changes in perceived self competency. *Int J Emerg Ment Health*. 2013;15(3):181-96. PMID: 24558747.
30. Zhang J, Cao M, Ma D, Zhang G, Shi Y, Chen B. Exploring effect of psychological first aid education on vocational nursing students: a quasi-experimental study. *Nurse Educ Today*. 2022;119:105576. PMID: 36206634.
31. Şimşek Arslan B, Çolak Yılmaz Y, Buldukoğlu K. Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin psikolojik ilk yardım uygulama öz yeterliği ile travmayla başa çıkma algıları arasındaki ilişkinin belirlenmesi [Determining the relationship between senior nursing students' psychological first aid application self-efficacy and perceived ability to cope with trauma: descriptive study]. *Türkiye Klinikleri J Nurs Sci*. 2024;16(4):1257-63. doi: 10.5336/nurses.2024-102618